

Avi Mograbi – kritisch documentairemaker met een voorkeur voor het absurde

woensdag 27 maart 2019

In de vroege avond van woensdag 27 maart bezoeken Ronit Eden en ik de Israëlische filmmaker Avi Mograbi (Tel Aviv, 1956). Mograbi, een internationaal vooraanstaand documentair filmmaker, is bekend om zijn uiterst kritische en provocerende films over zijn thuisland. Hij heeft een bijzonder en prikkelend oeuvre opgebouwd waarin hij experimenteert met cinematografische vormen, vrijelijk goochelt met fictie en werkelijkheid en humor nooit uit de weg gaat. Zijn werk is internationaal uitgebracht en getoond op de grote filmfestivals in de wereld. We worden uitgenodigd aan zijn keukentafel en herkennen meteen de 'set' uit de film *Z32*. In deze film toont Mograbi zichzelf, zittend en vertellend in deze zelfde keuken.

Z32

Ondanks de speelse toon van *Z32* wordt in deze documentaire een aantal ernstige onderwerpen aangesneden. Een jonge man doet verslag van zijn tijd bij een elite-eenheid van het Israëlische leger. Hij was betrokken bij een vergeldingsactie waarbij twee Palestijnse politieagenten werden gedood. Hij vertelt hoe zij, jonge jongens, net in dienst, werden opgehitst door hun meerderen, net zo lang totdat ze volledig in de ban waren van het doden van de vijand. Het eindeloze wachten maakte hen onrustig, nerveus en opgejaagd. Ze konden niet wachten totdat ze in actie mochten komen en waren, zo vertelt hij, 'hongerig' om te doden.

Nu, een aantal jaren later, heeft hij wroeging gekregen en vraagt zich af of hij vergeven kan worden. Hij spreekt met zijn vriendin en met Mograbi zelf. In deze 'musical-documentaire-tragedie', zoals Mograbi *Z32* noemt, worden interviews, waarin de soldaat en zijn vriendin onherkenbaar zijn gemaakt met verschillende, later toegevoegde digitale maskers, afgewisseld met scènes waarin Mograbi zelf aan het woord komt, in bovengenoemde keuken. Ook zijn er muzikale intermezzi waarin de filmmaker zingend, met een kleine groep musici, commentaar geeft op zijn film.

In deze aangrijpende film weet Mograbi door de experimentele omgang met verschillende cinematografische middelen enige afstand te creëren tot het individuele verhaal van de jonge soldaat en vragen over dood, schuldgevoel en vergeving op te tillen naar een algemener niveau.

Oeuvre

Ook in zijn andere films is de politiek beladen en grimmige werkelijkheid van Israël altijd het uitgangspunt. De film *Avenge but one of my two eyes* (2006) bijvoorbeeld, is gewijd aan de Israëlische vernederingen van Palestijnen bij checkpoints en in bezet gebied. Zeer aangrijpend zijn de beelden van treiterende militairen die kwetsbare mensen het leven onmogelijk maken. Deze scènes worden afgewisseld met beelden uit bekende verhalen uit het Joodse verleden. Mograbi toont in deze film overeenkomsten aan tussen de wanhoop van Palestijnse zelfmoordterroristen en die van Joodse helden uit het verleden. Zoals bijvoorbeeld het verhaal van Samson uit het Oude Testament of de duizend Joden die zelfmoord pleegden in fort Massada, omdat zij geen uitweg zagen in hun strijd tegen de Romeinen in 73 na Christus. In het satirische *How I learned to overcome my fear and love Arik Sharon* volgde Mograbi Sharon tijdens de verkiezingscampagne in 1996. In zijn meest recente film, *Between Fences* uit 2016, ontmoet Mograbi Afrikaanse asielzoekers in een detentiecentrum in de Negev woestijn. Asielzoekers worden hier zonder enige vorm van proces voor langere tijd opgesloten en bijzonder slecht behandeld. Waarom reageert Israël, toch het land van de vluchtelingen, zo inhumain op deze nieuwe vluchtelingen? De documentaire, waarin ook weer

gebruik wordt gemaakt van verschillende onconventionele stijlmiddelen (de asielzoekers wordt bijvoorbeeld gevraagd toneel te spelen waarin de eigen verhalen aan bod komen, maar waar zij ook van rol verwisselen en zelf de Israëli naspelen), levert uiteindelijk meer vragen op dan dat het antwoorden geeft.

Driedimensionale presentatie

Mograbi vertelt tijdens ons bezoek dat hij zijn werk ook verschillende keren als een installatie heeft gepresenteerd in musea, waaronder bijvoorbeeld het Van Abbemuseum (2007). Hij heeft daartoe zijn bestaande films opgeknipt in verschillende delen die tegelijkertijd op meerdere schermen worden getoond. Opgeleid als kunstenaar, is de presentatie van film in een ruimte geen onbekend terrein voor hem.

Toekomst

Volgens eigen zeggen is Mograbi nu niet bezig met een nieuw project. Wel werkt hij nog altijd door aan het platform *Breaking the Silence* dat hij heeft opgericht: “Breaking the Silence is an organization of veteran combatants who have served in the Israeli military since the start of the Second Intifada and have taken it upon themselves to expose the Israeli public to the reality of everyday life in the Occupied Territories. We endeavor to stimulate public debate about the price paid for a reality in which young soldiers face a civilian population on a daily basis, and are engaged in the control of that population’s everyday life. Our work aims to bring an end to the occupation.”

(www.breakingthesilence.org.il) Hier worden getuigenissen verzameld, zoals die van de jonge soldaat uit Z32. Overwogen wordt nu om de getuigenissen uit te breiden met de verhalen van oudere veteranen, die in eerdere oorlogen en conflicten hebben gediend en nooit de mogelijkheid hebben gehad zich hierover *en public* uit te laten. Er is een website en er zijn diverse publicaties uitgegeven.

Marente Bloemheuvel

31.3.2019